

Cenas nenoteiktības varā

Neprognozējamā situācija ekonomikā liek sarosīties **zelta pircējiem**

Mārtiņš Apinis

COVID-19 uzliesmojums šā gada pirmajos sešos mēnešos investoru dzīvi padarījis trausmes pilnu, un tas izpaužas ne tikai akciju, bet arī izejvielu tirgos.

Arī atlikušais pusgads varētu būt svārstību pilns, noskaņojumam mijoties starp cerībām par ekonomikas atveseļošanu un bažām par Covid-19 otrā vilņa atnākšanu un tādā gadījumā iespējamām bankrotiem.

Plaša amplitūda

Tas, ka tirgus svārstību diapazons var būt visai plašs, bija redzams jau šā gada pavasarī, kad iepriekšējo toleranci pret dažādiem ieguldījumu riskiem nomainīja nervozitāte, augot neziņai par nākotni. Ja apskatām konkrētas populārākās preču biržā tirgotās izejvielas, īpašu uzmanību izpelnās nafta, kuras cenu bez Covid-19 uzliesmojuma šogad ir ietekmējuši arī tādi faktori kā t. s. cenu karš Krievijas un Saūda Arābijas starpā, kā arī saspilējums ASV un Irānas attiecībās, kas draudēja pāraugt plašā militārā konfliktā, bet tas, par laimi, nenotika.

Tādējādi jau kopš janvāra sākuma naftas cena tika pakļauta visai ievērojamām svārstībām. Cenas strauji auga, bet pēc tam visai ātri atgriezās samazināšanās tendences. Ja lidmašīnas lido maz un liela daļa pasaules kuģu flotes stāv ostās, likumsakarīgi samazinās degvielas patēriņš un nafta kļūst mazāk pieprasīta.

Negāciju kulminācija tika sasniegta 20. aprīlī, kad ASV Teksasas gaišās jēlnaftas WTI cena kļuva negatīva, maija kontraktu cenai islaicīgi nokritoties pat zem mīnus 40 ASV dolāru atzīmes par barelu. Investoriem, kuriem nafta bija tikai ieguldījuma portfeļa diversifikācijas līdzeklis, bija lētāk naftu pārdot par negatīvu cenu nekā to uzglabāt. Līdz ar to tika darīts viss iespējamais, lai no šiem melnā zelta kontraktiem atbrīvotos, pat par to piemaksājot pircējam. Tobrīd varēja šķist, ka naftas tirgus arī nākamajos mēnešos sola kaut ko līdzīgu, tomēr, pasaules tautsaimniecībai atjaunojoties, melnais zelts kļuva par visai ienesīgu investīciju, un jūnija beigās WTI naftas cena atrodās jau pie plus 40 dolāru robežas. Aplūkojot WTI naftas gaitas kopš 21. aprīļa, ir redzams, ka tās cena līdz jūnija beigām ir gandrīz četrcāršojusies. Kopš pavasara zemākā punkta labas peļņas iespējas solīja arī Ziemeļjūras jēlnafta Brent, kuras cena kopš minētā 21. aprīļa pieaugusi par 112,8%.

Šogad augošā nervozitāte un dažādu risku apzināšanās ir bijusi ļoti pozitīva zelta ce-

▲ **ATTIECĪBĀ** uz potenciāli iespējamu cenas pieaugumu būtu jāpiemin zelts, kas ir labs diversifikācijas instruments pasaules ekonomiskās nenoteiktības brīžos, uzskata *Baltic International Bank* Aktīvu pārvaldīšanas nodaļas vadītājs Konstantīns Goluzins.

FOTO - KRISTAPS KALNS, DIENAS MEDIJI

Lai cenas piedzīvotu kāpumu, ir jāaug pieprasījumam.
Andris Lāriņš

nai, dzeltenajam metālam atrodoties augstākajos punktos kopš desmitgades sākuma, kad tā cenu sāka graut deflācijas izplatīšanās draudi pasaulē. Laika posmā no pagājušā gada beigām līdz otrā ceturkšņa izskaņai zelta cena pieaugusi par 17,2%, savukārt kopš zemākā punkta pavasara sākumā šī investīciju metāla cena pakāpusies par 23,3%.

Arī citu metālu, piemēram, vara, cena piedzīvojusi visai plašu svārstību diapazonu, tomēr īpaši izcēlies par zelta «mazo brāli» dēvētais sudrabs. Tā cena kopš zemākā punkta martā līdz jūnija beigām pieaugusi aptuveni par 60%. Šis metāls ir ļoti svārstīgs, jo atšķirībā no zelta tas ne tikai pilda uzkrājuma un naudas aizsardzības pret inflāciju funkciju, bet arī tiek

izmantots rūpniecībā, piemēram, saules enerģijas paneļu ražošanā. Līdz ar to sudraba cenu svārstības ir pakļautas stipri daudzveidīgai, reizēm pat pretēju cenas ievirzi veidojošai faktoru buķetei. Ja paraugāties uz tā cenas virzību salīdzinājumā ar citiem metāliem, šķiet, ka šogad vairāk izpauzies tā funkcija, kura izpaužas, tirgus dalībniekiem meklējot ieguldījuma alternatīvas laikā, kad citu riskantu finanšu tirgus segmentu – akciju, augstāka investīciju riska obligāciju, industriālo metālu un kurināmā resursu – cenas biržā samazinās. Laika posmā no pagājušā gada beigām līdz šā gada pirmā pusgada izskaņai tā cena ir pieaugusi par 3%.

Labvēlīgi naftai

Baltic International Bank Aktīvu pārvaldīšanas nodaļas vadītājs Konstantīns Goluzins, jautāts par virzītājspēkiem varbūtējam izejvielu cenu pieaugumam, teic, ka labvēlīgi faktori būtu tie, kas stimulētu šo izejvielu patēriņu vai bremzētu to piedāvājumu. Runājot par konkrētām izejvielām, viņš min to, ka naftas patēriņš pamazām pieaug, jo tiek atcelti ierobežojošie pasākumi daudzās valstīs, tas stimulē kopējo ekonomisko aktivitāti. Arī naftas piedāvājums ir sama-

zināts kopš OPEC+ valstu kopīgā līguma naftas ieguves samazināšanai. «Turpretī liele naftas krājumi, kuri tika papildināti pēdējo pāris mēnešu laikā, un bažas par Covid-19 otro vilni neļaus naftas cenām strauji kāpt. Līdz ar to var izteikt pieņēmumu, ka bez lielām izmaiņām uzskaitītajos faktoros cenas saglabāsies pašreizējā līmenī,» secina *Baltic International Bank* finanšu tirgus eksperts.

Runājot par metāliem, viņš norāda, ka vara cenu lejupspiež zemais pieprasījums, kas saistīts ar kopējo ekonomiskās aktivitātes samazināšanos, salīdzinot ar pirmskrīzes līmeni. Savukārt augšup virzoši ir tā ieguves traucējumi Latīņamerikā. Abi šie faktori ir ar pandēmiju saistīto ierobežojumu rezultāts. «Līdz ar to arī vara cenas nākotne ir Covid-19 rokās,» saka eksperts. Turpretī zelta cena turpina augt, jo investori aizvien izmanto šo aktīvu kā finanšu «miera ostu» un instrumentu ar augstu likviditāti. «Tā kā zelta ieguve ir limitēta un nespēj ātri reaģēt uz pieprasījuma pieaugumu, pieprasījums pēc zelta var stipri ietekmēt tā tirgus cenu. Tāpēc, ja pieprasījums pēc zelta pieaugs, pieaugs arī tā cena,» uzskata K. Goluzins.

SEB bankas Finanšu tirgus pārvaldes vadītājs Andris Lāriņš teic, ka traucēklis izej-

vielu cenu kāpumam ir ekonomikas bremzēšanās, patēriņa un attiecīgi pieprasījuma samazināšanās. «Iedomājieties, kā jūtas pavasara sezonas apģērbu tirgotāji, kuri laikus piepildīja plauktus ar sezonas precēm, bet veikalus pavasara sākumā nācās aizvērt, un tagad ar šiem pavasara krājumiem «jārestartējas» vasarā. Līdzīgi daudzās citās sfērās. Lai cenas piedzīvotu kāpumu, jāmainās bezdarba līmenim, jāaug pieprasījumam, jāirtirgo vecie krājumi, nedrīkst nākt otrs Covid-19 vilnis un jābūt vispārējam optimismam par ekonomikas izaugsmi,» faktorus ieskicē *SEB* finanšu eksperts.

Svarīgais zelts

Ņemot vērā, ka situācijas attīstību precīzi prognozēt nav iespējams, grūti arī izteikt viedokli par izejvielu cenu svārstībām, spriež K. Goluzins. Viņaprāt, attiecībā uz potenciāli iespējamu cenas pieaugumu būtu jāakcentē zelts, kas ir labs diversifikācijas instruments pasaules ekonomiskās nenoteiktības brīžos. Tomēr finanšu eksperts brīdina, ka arī zelta cena var strauji kristies, samazinoties turpmākās ekonomiskās attīstības riskiem. Savukārt A. Lāriņš domā, ka gadījumā, ja Covid-19 riski mainīsies un saruks bezdarbs,

Dinamika

Cenu izmaiņas pasaules preču biržās šā gada pirmajos sešos mēnešos

- **Nafta (Brent):** mīnus 37,7%
- **Nafta (WTI):** mīnus 35,7%
- **Varš:** mīnus 3,4%
- **Alumīnijs:** mīnus 9,6%
- **Zelts:** plus 17,2%
- **Sudrabs:** plus 3%

Avots: dati – Investing.com, aprēķini – Diena

lielākajai daļai izejvielu cenas kāps. Atšķirība varētu būt zelta vai citu investīciju metālu jautājumā. Tas tāpēc, ka zelts reizēm ir kā «apdrošināšanas polise» pret riskiem. Krīzes laikā zelta cena aug, jo pieaug bailes par ekonomiskās problēmu negatīvo ietekmi uz vērtspapīru tirgu un naudas vērtību. Taču, kad situācija uzlabojas, zelta vērtība samazinās, jo samazinās nepieciešamība pēc universālas un ērtas apdrošināšanas polises. Tātad, apkopojot iepriekš minēto, ja ekonomika turpinās atveseļoties un bezdarbs sāks būtiski samazināties, daudz izejvielu cenas var kāpt, bet augsts bezdarbs, otra Covid-19 vilņa riski un ekonomikas izaugsmes bremzēšanās var likt cenām nīkuļot zemā līmenī, skaidro *SEB* finanšu tirgus eksperts. ●